

משוואה בנעלם אחד

הקדמה:

מהי משוואה?

משוואה: שני ביטויים מתמטיים המופרדים בסימן '='.

כל צד נקרא "אגף". נגיד: "אגף ימין ואגף שמאל".

במשוואה - שני האגפים שווים זה לזה.

כמה דוגמאות:

$$2 = 2, 10 = 10, x = x, 18 = 16 + 2$$

אנחנו נרצה לפתור משוואות.

מה זה אומר?

נחפש את הערך, או הערכים, של המשתנה (לרוב המשתנה x) שפותרים את המשוואה. במילים אחרות, אותו איקס שיגרום לכך שאגף ימין יהיה שווה לאגף שמאל.

נסתכל על המשוואה הבאה: $x + 2 = 5$.

מהו ה- x שפותר אותה?

תשובה:

$x = 3$. (כי אם נציב את 3 במקום x אז נקבל $3 + 2 = 5$. וזהו ביטוי מתמטי נכון. קיבלנו פסוק אמת)

לעיתים יהיו מספר ערכים שפותרים משוואה.

לדוגמא המשוואה: $x^2 = 4$

כאן ישנם שני פתרונות: $x = 2, x = -2$

כאמור, עלינו למצוא את כל האיכסים אשר פותרים את המשוואה וכך עשינו.

המשך בעמוד הבא.

פעולות על משוואות:

על מנת לפתור את המשוואה נלמד כלים לפתרון. ישנן מספר פעולות שמותר לנו לבצע על משוואה. (יש להקפיד ולבצע רק אותן) כל הפעולות מבוצעות על שני האגפים (!)

1. **הוספה של אותו איבר לשני האגפים.**
מותר להוסיף כל מספר (לדוגמא לכתוב +2) באגף ימין וגם באגף שמאל.
2. **החסרה של אותו איבר לשני האגפים.**
מותר להחסיר כל מספר (לדוגמא לכתוב -3) באגף ימין וגם באגף שמאל.
3. **הכפלה של אותו איבר בשני האגפים. (כאשר הוא חייב להיות שונה מ-0)**
מותר להכפיל כל אגף בכל מספר (לדוגמא לכתוב 8) באגף ימין וגם באגף שמאל.
לשים לב: אסור להכפיל ב-0.
4. **חילוק של אותו איבר בשני האגפים. (כאשר הוא חייב להיות שונה מ-0)**
מותר לחלק כל אגף בכל מספר (לדוגמא לכתוב 7) באגף ימין וגם באגף שמאל.
לשים לב: אסור לחלק ב-0.
5. **העלאה בריבוע של שני האגפים. (נלמד ונתרגל בהמשך)**
6. **הוצאת שורש משני האגפים. (נלמד ונתרגל בהמשך)**
7. **הוצאת לוג משני האגפים. (נלמד ונתרגל בהמשך)**

דוגמא ראשונה

פתור את המשוואה הבאה:

$$2x + 3 = 0$$

נבודד את ה-x בצד אחד ומספרים בצד שני.
נחסיר 3 משני האגפים:

$$2x + 3 = 0 \quad / -3$$

נקבל:

$$2x = -3$$

כעת נחלק ב-2 את שני האגפים:

$$2x = -3 \quad / 2$$

נקבל:

$$x = -\frac{3}{2}$$

דוגמא שנייה

פתור את המשוואה הבאה:

$$\frac{1}{4}x - 8 = 0$$

נבודד את ה- x בצד אחד ומספרים בצד שני.

נוסיף 8 לשני האגפים:

$$\frac{1}{4}x - 8 = 0 / +8$$

נקבל:

$$\frac{1}{4}x = 8$$

כעת נכפיל ב-4 את שני האגפים:

$$\frac{1}{4}x = 8 / \cdot 4$$

נקבל:

$$x = 32$$

דוגמא שלישית

פתור את המשוואה הבאה :

$$x^2 = 16$$

ה- x הוא בריבוע.

נוציא שורש משני האגפים (כי אנחנו מחפשים את x עצמו) :

$$x^2 = 16 / \sqrt{\quad}$$

שים לב : הוצאה של שורש זוגי – מייצרת שני פתרונות שונים.
נקבל :

$$x = \pm 4$$

דוגמא רביעית

פתור את המשוואה הבאה :

$$\sqrt{x} = 8$$

ה- x הוא בשורש.

נעלה בריבוע את שני האגפים :

$$\sqrt{x} = 8 / ()^2$$

נקבל :

$$x = 64$$

עד כאן התיאוריה של משוואות – עכשיו תרגול

משוואות בנעלם אחד – תרגילים

במקרים בהם ה- x מופיע במכנה נתייחס כ $x \neq 0$.

1. $x + 15 = -8$
2. $2x + 7 - 5x - 12 = -8x + 3$
3. $-(x + 3) = -8 - 10x$
4. $19x = 0$
5. $3x = 1$
6. $-x = 5$
7. $-3(-x - 7) = 8x$
8. $2(x + 3) = 8(2x - 6)$
9. $2 + x = 7(x + 3) - 3(2 - x)$
10. $4(5 - x) - (x + 2)4 = 10 - 9x$
11. $x(x + 5) = 3 + x(x + 6)$
12. $(1 - 2y)^2 = (2y - 1)(2y + 7)$
13. $\frac{x}{3} = 54$
14. $1 + x = \frac{1}{5}$
15. $\frac{1}{3}x + \frac{1}{4}x = 1$
16. $\frac{1}{2}x - \frac{1}{3}x + \frac{1}{4}x - \frac{1}{5}x = 1$
17. $\frac{8}{5}x + \frac{2}{3}x + \frac{x}{-4} = -14$
18. $\frac{1}{10}x = \frac{1}{8}(x + 1)$
19. $\frac{15x}{3} + \frac{1}{3} = 2x + \frac{1}{10}$
20. $5x + 3\left(\frac{1}{4} + x\right) = \frac{3}{4} - 5x$
21. $\frac{x}{3} = \frac{3}{x}$
22. $\frac{x^2}{4} + \frac{x}{2} = x + x^2$
23. $\frac{y}{2y-2} - \frac{1}{y-1} = \frac{3}{8}$

24. $\frac{y-3}{2y+6} + \frac{1}{y+3} = 0$

25. $\frac{5+y}{3y^2+21y} + \frac{2}{63+9y} = 0$

26. $\frac{6}{x^2-1} = \frac{4}{(x-1)^2}$

משוואות בנעלם אחד – פתרונות

1. $x + 15 = -8 \rightarrow x = -23$
2. $2x + 7 - 5x - 12 = -8x + 3 \rightarrow -3x - 5 + 8x - 3 = 0 \rightarrow 5x = 8 \rightarrow x = \frac{8}{5}$
3. $-(x + 3) = -8 - 10x \rightarrow -x + 10x = -8 + 3 \rightarrow 9x = -5 \rightarrow x = -\frac{5}{9}$
4. $19x = 0 \rightarrow x = 0$
5. $3x = 1 \rightarrow x = \frac{1}{3}$
6. $-x = 5 \rightarrow x = -5$
7. $-3(-x - 7) = 8x \rightarrow 3x + 21 = 8x \rightarrow 5x = 21 \rightarrow x = \frac{21}{5}$
8. $2(x + 3) = 8(2x - 6) \rightarrow 2x + 6 = 16x - 48 \rightarrow 14x = 54 \rightarrow x = 3.857$
9. $2 + x = 7(x + 3) - 3(2 - x) \rightarrow 2 + x = 7x + 21 - 6 + 3x \rightarrow 10x = -15 \rightarrow x = -1.5$
10. $4(5 - x) - (x + 2)4 = 10 - 9x \rightarrow 20 - 4x - 4x - 8 = 10 - 9x \rightarrow x = -2$
11. $x(x + 5) = 3 + x(x + 6) \rightarrow x^2 + 5x = 3 + x^2 + 6x \rightarrow x = -3$
12. $(1 - 2y)^2 = (2y - 1)(2y + 7) \rightarrow 1 - 4y + 4y^2 = 4y^2 + 14y - 2y - 7 \rightarrow 16y = 8 \rightarrow y = \frac{1}{2}$
13. $\frac{x}{3} = 54 \rightarrow x = 162$
14. $1 + x = \frac{1}{5} \rightarrow x = -\frac{4}{5}$
15. $\frac{1}{3}x + \frac{1}{4}x = 1 \rightarrow x\left(\frac{1}{3} + \frac{1}{4}\right) = 1 \rightarrow x = \frac{12}{7}$
16. $\frac{1}{2}x - \frac{1}{3}x + \frac{1}{4}x - \frac{1}{5}x = 1 \rightarrow x\left(\frac{1}{2} - \frac{1}{3} + \frac{1}{4} - \frac{1}{5}\right) = 1 \rightarrow \frac{13}{60}x = 1 \rightarrow x = \frac{60}{13}$
17. $\frac{8}{5}x + \frac{2}{3}x + \frac{x}{-4} = -14 \rightarrow x\left(\frac{8}{5} + \frac{2}{3} - \frac{1}{4}\right) = -14 \rightarrow \frac{121}{60}x = -14 \rightarrow x = -\frac{840}{121}$
18. $\frac{1}{10}x = \frac{1}{8}(x + 1) \rightarrow 8x = 10(x + 1) \rightarrow 2x = -10 \rightarrow x = -5$
19. $\frac{15x}{3} + \frac{1}{3} = 2x + \frac{1}{10} \rightarrow 15x + 1 = 6x + \frac{3}{10} \rightarrow 9x = -\frac{7}{10} \rightarrow x = -\frac{7}{90}$
20. $5x + 3\left(\frac{1}{4} + x\right) = \frac{3}{4} - 5x \rightarrow 8x + \frac{3}{4} = \frac{3}{4} - 5x \rightarrow 13x = 0 \rightarrow x = 0$
21. $\frac{x}{3} = \frac{3}{x} \rightarrow x^2 = 9 \rightarrow x = \pm 3$

$$22. \frac{x^2}{4} + \frac{x}{2} = x + x^2 \rightarrow x^2 + 2x = 4x + 4x^2 \rightarrow 3x^2 + 2x = 0 \rightarrow x(3x + 2) = 0 \rightarrow$$

$$x = 0, -\frac{2}{3}$$

$$23. \frac{y}{2y-2} - \frac{1}{y-1} = \frac{3}{8} \rightarrow \frac{y}{2(y-1)} - \frac{1}{y-1} = \frac{3}{8} \rightarrow 4y - 8 = 3(y-1) \rightarrow y = 5$$

$$24. \frac{y-3}{2y+6} + \frac{1}{y+3} = 0 \rightarrow \frac{y-3}{2(y+3)} + \frac{1}{y+3} = 0 \rightarrow y - 3 + 2 = 0 \rightarrow y = 1$$

$$25. \frac{5+y}{3y^2+21y} + \frac{2}{63+9y} = 0 \rightarrow \frac{5+y}{3y(y+7)} + \frac{2}{9(y+7)} = 0 \rightarrow 9(5+y) = 6y \rightarrow 3y = -45 \rightarrow$$

$$y = -15$$

$$26. \frac{6}{x^2-1} = \frac{4}{(x-1)^2} \rightarrow 6(x^2 - 2x + 1) = 4(x^2 - 1) \rightarrow 6x^2 - 12x + 6 = 4x^2 - 4 \rightarrow$$

$$2x^2 - 12x + 10 = 0 \rightarrow x^2 - 6x + 5 = 0 \rightarrow (x-5)(x-1) = 0 \rightarrow x = 1, 5$$

עד כאן משוואות בנעלם אחד